

ΜΑΙΡΗ ΜΑΝΤΖΙΟΥ

ΚΑΤΑΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΑΚΑΛΗ

Τὸ τελευταῖο μεγάλο ἔργο τοῦ ἀειμνήστου καθηγητῆ Δημητρίου Σακαλῆ μὲ τὸ γενικὸ τίτλο *ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΤΡΑΓΩΔΙΕΣ ΤΟΥ ΑΙΣΧΥΛΟΥ*, ἔμεινε δυστυχῶς ἠμιτελές. Τὸ πρῶτο μέρος, ἡ τραγωδία *Ἐπὶ ἐπὶ Θήβας*, δημοσιεύτηκε στὴ Δωδώνη: «Φιλολογία» 19 (1990) 171-207. Τὸ δεύτερο μέρος, ἡ τραγωδία *Ἰκέτιδες*, τυπώνεται τώρα στὸν ὑπὸ ἔκδοσιν Τιμητικὸ Τόμο *ΦΗΓΟΣ* γιὰ τὸν καθηγητῆ Σωτήριον Δάκαρη. Τὸ τρίτο μέρος, ἐπρόκειτο νὰ εἶναι ἡ τραγωδία *Ἀγαμέμνων*. Ὁ ἀλησμόνητος φίλος ἄρχισε νὰ συγκεντρώνει τὸ ὕλικό του, ἐνῶ ταυτόχρονα ἔδινε τὴν ἀνιση μάχη του ... Σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιθυμία του, ἡ συζυγὸς του κ. Βάσω Σακαλῆ μοῦ παρέδωσε τὰ δελτία του, γιὰ νὰ τὰ χρησιμοποιήσω ἐγώ. Ἐδῶ δημοσιεύω τὸ ὕλικὸ πού εἶχε συγκεντρώσει ὁ Δημήτρης Σακαλῆς γιὰ τὴν ἐξέτασιν εἴκοσι πέντε χωρίων τῆς τραγωδίας *Ἀγαμέμνων*. Δυστυχῶς, μόνο σὲ μιὰ περίπτωση παραθέτει τὴ δική του ἄποψη.

Τὰ χωρία, τὰ ὁποῖα ὁ Δ.Σ. εἶχε ἐπιλέξει γιὰ νὰ ἐξετάσει ἀπὸ τὸν *Ἀγαμέμνονα*, εἶναι τὰ ἀκόλουθα (σὲ κάθε περίπτωση θὰ παραθέτω καὶ τὴ βιβλιογραφία στὴν ὁποία εἶχε ἀνατρέξει· πρέπει νὰ σημειώσω ἐδῶ ὅτι τὸ ὕλικὸ πού συγκεντρώσε τὸ εἶχε μεταφράσει στὴν ἑλληνικὴ, ἦταν δηλαδὴ ἔτοιμο γιὰ τὴ συγγραφὴ τῆς μελέτης):

1. στ. 327-8: † φυταλμίων / παῖδες γερόντων †
Βιβλιογραφία: Wecklein, Dawe, Fraenkel, West, Thomson, Verrall, Headlam, Rose, Denniston, Ζωμαρίδης.
2. στ. 483: αἰχμᾶ
Βιβλιογραφία: Wecklein, Dawe.
3. στ. 496 κ.: δαίων... σημανεῖ
Βιβλιογραφία: Wecklein, Dawe, West, Fraenkel, Thomson.

4. στ. 562: *τιθέντες*

Βιβλιογραφία: Wecklein, Dawe, Thomson, Fraenkel, Rose, Denniston, Ζωμαρίδης, Headlam, Verrall, Paley, Rose (1932), Blumental, Scholia Vetera. Στα δελτία του υπάρχουν δύο σημειώσεις: α) «Νὰ ἐξετάσω σύνθετα ἐπίθετα μὲ τὸ ἐν- (καὶ ἐξετάζει τὰ ἐξῆς: ἔντε-χρος, ἐνυλος, ἐμπολέμιος, ἐνομβρος). β) «Νὰ δῶ τὸ Ὀμηρικὸ Λεξικὸ στὰ λήμματα δέρμα, δέρρις, δορά».

5. στ. 615: † *μανθάνοντί σοι* †

Βιβλιογραφία: Wecklein, Dawe.

6. στ. 626: † *ἐμφανῶς* †

Βιβλιογραφία: Wecklein, Denniston, Dawe, Thomson, Fraenkel, Rose, Ζωμαρίδης, καὶ τὸ κριτικὸ ὑπόμνημα τοῦ Mazon καὶ τοῦ West.

7. στ. 813 κκ.: *δίκας... πληρουμένω*

Βιβλιογραφία: Wecklein

8. στ. 943: † *κράτος*

Βιβλιογραφία: Wecklein, Dawe.

9. στ. 945: *πρόδουλον*

Βιβλιογραφία: Thomson, Fraenkel, Wecklein, Rose.

10. στ. 948: *δωματοφορεῖν*

Βιβλιογραφία: Wecklein, Dawe, Fraenkel, Rose.

11. στ. 984-85: † *ξυνεμβόλοις / ψαμμίας ἀκάτα* †

Βιβλιογραφία: Wecklein, Dawe, Thomson, Fraenkel, Rose, Denniston, Verrall, Paley, Ζωμαρίδης, Scholia Vetera, Petersen.

12. στ. 1001: † *πολλᾶς ὕγιαις* †

Βιβλιογραφία: Wecklein, Dawe, Thomson, Fraenkel, Headlam, Rose, Denniston, Ζωμαρίδης, Verrall, Paley, Scholia Vetera, καὶ τὶς ἐκδόσεις τοῦ Mazon καὶ τοῦ West. Παραθέτει καὶ τὸν Ὑμνο στὴν Ὑγία τοῦ Ἀρίφρονα.

13. στ. 1041: † *μάζης* †

Βιβλιογραφία: Wecklein, West.

14. στ. 1057: † πρὸς σφαγὰς †

Βιβλιογραφία: Thomson, Ζωμαρίδης, Denniston, Viketos.

15. στ. 1091: † καρτάναι †

Βιβλιογραφία: Wecklein, Dawe, Thomson, Fraenkel, Rose, Denniston, Ζωμαρίδης, Verrall, Paley, Neitzel (1985), Taplin, Thesaurus, Scholia Vetera, καὶ τὶς ἐκδόσεις τοῦ Mazon καὶ τοῦ West.

16. στ. 1172: † θερμόνους τάχ' ἐμπέδω βαλῶ †

Βιβλιογραφία: Wecklein, Dawe, West, Rose, Thomson, Fraenkel, Denniston, Ζωμαρίδης, Verrall, Risberg, Stinton.

17. στ. 1271 κ.: † μέτα † / † μάτην †

Βιβλιογραφία: Wecklein, Dawe, Thomson, Rose, Fraenkel, Denniston, Ζωμαρίδης, Paley, Neitzel (1986) καὶ τὶς ἐκδόσεις τοῦ Mazon καὶ τοῦ West.

18. στ. 1316: δυσσοίζω

Βιβλιογραφία: Wecklein, Dawe, Thomson, West, Rose, Denniston, Verrall, Paley, Ζωμαρίδης, Fraenkel, Scholia Vetera.

19. στ. 1356: κλέος

Βιβλιογραφία: Ζωμαρίδης, Denniston, Fraenkel, Rose, Wecklein, Dawe, Verrall, Paley.

20. στ. 1359: † πέρι †

Βιβλιογραφία: Wecklein, Dawe, Ζωμαρίδης, Fraenkel, Rose, Denniston, Tucker, Scholia Vetera καὶ τὶς ἐκδόσεις τοῦ Mazon καὶ τοῦ West.

21. στ. 1459: † ἐπληθίσω †

Βιβλιογραφία: Wecklein, Thomson, Ζωμαρίδης, Fraenkel, Rose, Dawe, Denniston, Verrall, Scholia Vetera καὶ τὴν ἐκδοσὴ τοῦ West. Ἐδῶ σημειώνει τὸ ἐξῆς: «Ὁ Verrall μᾶλλον ἔχει δίκιο, ὥστε νὰ μὴ συντρέχει λόγος γιὰ νὰ συνεχίσω».

22. στ. 1605: τριταῖον (Page: τρίτον)

Βιβλιογραφία: Wecklein, Dawe, Thomson, Ζωμαρίδης, Rose, Denniston, Verrall, Neitzel (1985), Paley, Fraenkel, Headlam καὶ τὴν ἐκδοσὴ τοῦ West.

23. στ. 1644: ἄρσην (Page: σὺν γυνή)

Βιβλιογραφία: Wecklein, Dawe, Thomson, Fraenkel, Rose, Denniston, Ζωμαρίδης, Scholia Vetera, Winnington - Ingram, Paley και τις ἐκδόσεις τοῦ Mazon και τοῦ West. Ἐδῶ παραπέμπει στὶς Χορηφόρους στ. 626 γυναικοβούλους τε μήτιδας, στὶς Εὐμενίδες στ. 627-40, και στὸν Ἄγαμέμνονα στ. 1125 κκ., ὅπου και σημειώνει τὸ ἐξῆς: «ὄπου ταῦρος ἢ Κλυταιμνήστρα και ἡ βοῦς ὁ Ἄγαμέμνων».

24. στ. 1653: αἰρούμεθα

Βιβλιογραφία: Thomson, Ζωμαρίδης, Denniston, Wecklein, Dawe, Verrall, Rose.

25. στ. 1657: † στείχετε...τούσδε †

Βιβλιογραφία: Wecklein, Dawe, Thomson, Rose, Denniston, Paley, Ζωμαρίδης, Verrall, Neitzel (1986), Fraenkel, Scholia Vetera και τις ἐκδόσεις τοῦ Mazon και τοῦ West.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- A.v. Blumenthal, «Beobachtungen zu griechischen Texten II», *Hermes* 75(1940) 124-128.
- D.R. Dawe, *Repertory of conjectures on Aeschylus*, Leiden 1965.
- J.D. Denniston - D. Page, *Aeschylus Agamemnon*, Oxford 1957.
- E. Fraenkel, *Aeschylus Agamemnon*, Oxford 1950.
- W. Headlam, *Agamemnon of Aeschylus*, Cambridge 1925.
- H. Neitzel, «Zum Agamemnon des Aischylos (1603-1611, 1090-1092)», *Hermes* 113 (1985) 366-374.
- Τοῦ ἴδιου, «Interpretationen zu Aischylos' Agamemnon», *Hermes* 114 (1986) 271-305.
- E.A. Paley, *The tragedies of Aeschylus*, London 31870.
- E. Petersen, «Zu Aischylos Agamemnon», *PhM* 66(1911) 1-37.
- B. Risberg, *De nonnullis locis Agamemnonis Aeschyleae scribendis et interpretandis*, Upsalla 1891.
- H. J. Rose, *A commentary on the surviving plays of Aeschylus: Vol. II*, Amsterdam 1958.
- Τοῦ ἴδιου, «Three notes on Aeschylus», *CR* 46 (1932) 11.
- T.C.W. Stinton, *Collected papers on Greek Tragedy*, Oxford 1990.
- O. Taplin, *The stagecraft of Aeschylus*, Oxford 1977.
- G. Thomson=W.G. Headlam - G. Thomson, *The Oresteia of Aeschylus*, C.U.P. 1938.
- T.G. Tucker, «Adversaria (Aesch. Agam.)», *CR* 7(1893) 340-43.
- A.W. Verrall, *The Agamemnon of Aeschylus*, London 21904.
- E. Viketos, «Aeschylus, Agamemnon 1056-57», *Hermes* 118(1990) 500.
- N. Wecklein, *Aeschyli Fabulae*, Berolini 1885.
- M. West, *Studies in Aeschylus*, Stuttgart 1990.
- R.P. Winnington - Ingram, *Studies in Aeschylus*, C.U.P. 1983.
- Ζωμαρίδης=M. Wecklein - E. Zomaridis, *Αἰσχύλου δράματα σωζόμενα καὶ ἀπολωλότων ἀποσπάσματα*, Vol. III, Ἀθήναι 1910.

